

---

---

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FEN BİLGİSİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ\***

**EXAMINING THE ATTITUDES OF 8<sup>th</sup> GRADE STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS ABOUT SCIENCE COURSE REGARDING TO SOME VARIABLES**

**Hatice KARAER\*\***

**ÖZET**

Bu çalışma, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Amasya ili merkez ilçede bulunan ilköğretim okullarında öğrenim gören 1088 öğrenciye 41 maddelik Likert tipi tutum ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre öğrencilerin, fen bilgisi dersine yönelik tutumlarında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** İlköğretim, fen bilgisi dersi, tutum, tutum ölçeği.

**ABSTRACT**

This study was carried out to determine whether there are differences between attitudes of 8<sup>th</sup> grade students in primary school about the science course. This research was implemented to state schools of Amasya. An attitude scale which consists of 41 items was applied to 1088 students in these schools. Meaningfull differences were found in the attitudes of students about science course.

**Key Words:** primary school, science course, attitude, attitude scale.

**1. GİRİŞ**

Tutum; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla davranışın önemli bir açıklayıcısıdır. Tutumlar doğrudan doğruya gözlenemez ancak bir bireyin sevgisi, nefreti ve davranışları tutumu önemli ölçüde etkiler (Mongan, 1991). Bir derse veya konuya karşı olumlu tutum, karşılık verme isteği gösterme, olumlu bir yönü bir değeri olduğunu kabullenme ve bir değer olarak kabulüne taraftar olma şeklindeki davranışları içerir (Özçelik, 1992). Fen bilimlerinin temel amaçlarından biri öğrencilerin bilişsel alanda

---

\* Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Araştırma Fonu'ndaki AE-026 no'lu proje tarafından desteklenmiştir.

\*\* Yrd Doç.Dr. , Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fak. İlköğretim Bölümü

gelişimleri yanında duyuşsal alanda da gelişmelerini sağlamaktır (Çakır, B. Şahin ve İ. Şahin, 2000; Güzel, 2004). Bu yüzden öğrencilerde olumlu tutumların oluşması için fen eğitiminin etkili ve aktif olması gerekir. Çünkü etkili bir fen eğitiminde öğrenci, önce dersi sever, derse aktif olarak katılır, yaparak yaşayarak öğrenir; araştırma, gözlem, inceleme, ve deney yapar, bilgiye kendisi ulaşır. Öğrendiği bilgiyi yorumlar ve bilgiden kuşku duyar, önceki deneyimleriyle ve günlük yaşamla ilişki kurar, öğrendiği bilgiyle yaşamını şekillendirir ve karşılaştığı problemlerin çözümlerini kolayca halleder, öğrencide özgüven oluşur.

Sorumluluk alabilir, grup çalışmalarına katılır, bilgilerini paylaşır. Bu sayede yapıcı, yaratıcı, eleştirel düşünme yeteneğine sahip, elde ettiği bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanabilen, bilim ve teknoloji arasında ilişki kurabilen bireyler yetiştirilmiş olur (Can, 2004; Kaptan ve Korkmaz, 2001; Ross, et.al., 2002; Kaptan, 1999; Topsakal, 1999). Özellikle ilköğretim ikinci kademe; bilimselliği kazanılabileceği ilk aşama olduğundan, ilköğretimde fen bilimlerinin eğitimi son derece önemlidir. Bunun için öğrenci, öğretmen ve eğitim programları arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olması gerekir. Bu üç öğe arasında öğretmenin, öğrenci ve eğitim programlarını etkileme gücü daha fazladır. Bundan dolayı öğrenci, öğretmen ve onun düzenlediği çevre ile sürekli etkileşim halindedir. Bu yüzden öğretmenin bir konuyla ilgili hedef ve davranışları öğrenciye kazandırması, kendisinin o konuya ilişkin tutum ve davranışlarına bağlıdır (Sünbül, Afyon, Yağız, ve Aslan, 2004). Bu durum öğrencilerin diğer derslerde olduğu gibi fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını da olumlu ya da olumsuz etkileyecektir (Altınok, 2004; Gürses, Yalçın, ve Doğar, 2003). Öğrencilerin özellikle fen bilgisi dersindeki bilgilerin soyut olmadığını, aksine kendi yaşantılarıyla doğrudan ilişkili olduğunu algılamaları, bu derse karşı ilgi ve tutumlarını olumlu yönde etkileyeceğinden fen bilgisi dersinin başarısı artacaktır. Morgil ve Seçken' e (2002) göre, tutum mu dersin başarısını artırdığı; yoksa başarının mı tutumu olumlu yönde etkilediği kesin olarak belli değildir. Karaer'e (2003) göre Amasya ili merkez ilçede bulunan ortaöğretim öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutumlarının sevgi ve ilgi, korku ve güven, meslek ve önemlilik, zevk boyutlarında farklılık anlamlı düzeydedir. Karaer'e (2005) göre lise fen bölümü öğrencilerinin kimya dersine karşı tutumlarının cinsiyete, okullara, karne notuna, fen bölümünü tercih etme nedenlerine göre farklılık anlamlıdır. Gürkan ve Gökçe'ye (2000) göre ilköğretim öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları, 5.sınıf öğrencilerinde, 8. sınıf öğrencilerinden daha olumludur. Altınok'a (2004) göre ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını ve başarı güdülerini etkilemektedir. Gürdal, Şahin ve

Macaroğlu'na (1996) göre ilköğretim II.kademe öğrencilerinin fen bilgisine karşı tutumları negatiftir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarının cinsiyete, okullara, okullardaki öğrenim gördükleri şubelere, fen bilgisi dersi karne notuna, en çok sevdikleri derse, dershaneye gitme durumlarına, gitmek istedikleri liselere ve istedikleri mesleğe göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ve farklılığın hangi değişkenlere göre anlamlı olduğunu araştırmaktır.

## 2. YÖNTEM

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini Amasya merkez ilçede Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarındaki 8 sınıf öğrencilerinden 556 kız ve 532 erkek olmak üzere toplam 1088 öğrenci, evrenini ise aynı ilçedeki aynı okulların ikinci kademe 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Veriler, iki bölümden oluşan anket uygulanarak toplanmıştır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren 15 soru, ikinci bölümünde ise öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 41 maddelik 5 seçenekli Likert tipi önermeleri içeren tutum ölçeği yer almaktadır. Bu tutum ölçeği hazırlanırken çeşitli Likert tipi ölçekler örnek alınarak 50 önerme hazırlanmıştır. Bu önermeler, ölçme değerlendirme uzmanları ve fen bilgisi öğretmenleri ile tartışılmış, onların eleştirisi ve görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek 41 maddelik tutum ölçeği oluşturulmuş ve 1088 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin faktör ve madde analizleri yapılmış olup, faktör yük değeri 0,45 ve daha yüksek olması ölçütü temel alınmıştır. Ölçeğin, araştırma için uygun güvenilirliğe sahip olup olmadığı araştırılmış ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur. Ayrıca fen bilgisi ders notu olarak karne notları dikkate alınmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde, 10.0 SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Çözümlenen veriler t-testi ve tek faktörlü ANOVA ile yorumlanmış ve anlamlılık düzeyi  $P < 0,01$  ve  $P < 0,05$  alınmıştır.

## 3. BULGULAR

Araştırmada öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili elde edilen veriler Tablo1'de gösterilmiştir.

**Tablo. 1** Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Değişken	Düzy	N	%
Cinsiyet	Kız	556	51,1
	Erkek	532	48,9
	Toplam	1088	100
Fen Bilgisi Ders Notu	Başarısız	161	14,8
	Geçer	254	23,3
	Orta	243	22,3
	İyi	240	22,1
	Pekiyi	190	17,5
	Toplam	1088	100,0
En Çok Sevdikleri Ders	Türkçe	363	33,4
	Matematik	214	19,7
	Fen	195	17,9
	İngilizce	74	6,8
	Sosyal Bil.	55	5,0
	Yok	12	1,1
	Diğer	175	16,1
	Toplam	1088	100,0
Dershane' ye Giden	Evet	371	34,1
	Hayır	717	65,9
	Toplam	1088	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin % 17,5'inin fen bilgisi ders notu pekiyi, % 14,8'inin ise başarısızdır. Notları geçer, orta ve iyi not olanların oranı ise % 67,7'dir. Bu dersler arasında fen bilgisi dersi 3. sırada olup öğrencilerin bu derse karşı sevgi ve ilgilerinin az olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bu durumun öğrencilerin karne notları ile uyumluluk gösterdiği belirlenmiştir. Dershaneye giden öğrenciler toplam öğrencilerin sadece üçte birini oluşturmaktadır (% 34,1). Öğrencilerin çoğu (% 29,5) Anadolu öğretmen lisesi gitmek ve öğretmenlik mesleğini istemektedirler (% 37,6). Bu bulgu öğrencilerin istedikleri lise ile seçtikleri meslek arasındaki ilişkinin uyumlu olduğunu göstermiştir.

Tablo 1. devam

Değişken	Düzye	N	%
İstedikleri Lise	Anadolu Öğr. L	321	29,5
	Meslek L	281	25,8
	Anadolu L.	126	11,6
	Fen L.	112	10,3
	Düz L	102	9,3
	Askeri L.	48	4,4
	Polis Koleji	37	3,4
	İmam-Hatip	5	0,5
	Açık Öğrt L.	1	0,1
	İstemeyen	55	5,0
	Toplam	1088	100,0
	İstedikleri Meslek	Öğretmen	409
Mühendis		103	9,5
Polis		97	8,9
Asker		85	7,8
Doktor		70	6,4
Hem /S.Mem		62	5,7
Av./Sav./Hk		31	2,8
Eczacı		10	0,9
Çiftçi		9	0,8
Diş Hekimi		7	0,7
Mimar		7	0,7
istemiyor		46	4,2
Diğer		152	13,9
Toplam		1088	100,0

Tablo 2. Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Bağımsız Gruplar İçin t- Testi sonuçları

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Kız	556	3,62	,59	1086	3,494	,000
Erkek	532	3,50	,54			

Tablo 2’de görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında farklılığın ( $t_{1086}=3,494$ ;  $P<0,01$ ) anlamlı olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 3.** Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Okullara Göre Tek Faktörlü ANOVA sonuçları

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	Sd	F	P
A İÖÖ	37	3,78	,42	2,90	4,49	21-1066	5,960	,000
B İÖÖ	61	3,44	,52	2,46	4,54			
C İÖÖ	13	3,73	,47	2,61	4,29			
D İÖÖ	26	2,99	,55	1,71	4,46			
E İÖÖ	46	3,66	,46	2,54	4,49			
F İÖÖ	47	3,30	,51	2,05	4,46			
G İÖÖ	34	3,66	,52	2,63	4,80			
H İÖÖ	28	3,66	,64	2,46	4,63			
I İÖÖ	57	3,55	,58	2,20	4,90			
İ İÖÖ	50	3,64	,55	2,22	4,54			
J İÖÖ	51	3,46	,54	2,07	4,75			
K İÖÖ	135	3,50	,59	1,98	4,63			
L İÖÖ	60	3,67	,53	2,68	4,78			
L İÖÖ	75	3,71	,59	2,32	4,80			
M İÖÖ	59	3,78	,62	2,44	4,80			
N İÖÖ	48	3,53	,61	2,20	4,71			
O İÖÖ	37	3,81	,53	2,59	4,63			
Ö İÖÖ	43	3,45	,64	2,54	4,73			
P İÖÖ	107	3,76	,52	2,46	4,73			
R İÖÖ	28	3,55	,36	2,85	4,15			
S İÖÖ	26	3,73	,42	2,85	4,44			
T İÖÖ	20	3,68	,40	2,56	4,39			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Tablo 3' te öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların isimleri harflerle gösterilmiştir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık ( $F_{(21-1066)} = 5,960$ ;  $P < 0,01$ ) olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 4.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim gördükleri Şubelere Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	Sd	F	P
A	407	3,56	,58	1,71	4,80	4-1083	1,861	,115
B	314	3,59	,59	1,98	4,80			
C	207	3,60	,56	2,20	4,90			
D	106	3,48	,49	2,20	4,59			
E	54	3,42	,57	1,98	4,41			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Tablo 4’de öğrencilerin öğrenim gördükleri şubelere göre fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında farklılığın ( $F_{(4-1083)} = 1,861$ ;  $P > 0,05$ ) anlamlı olmadığı görülmektedir.

**Tablo 5.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Fen Bilgisi Ders Notuna Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	sd	F	P
Başarısız	161	3,21	,41	1,71	4,32	4-1083	55,524	,000
Geçer	254	3,40	,47	1,98	4,61			
Orta	243	3,50	,59	1,98	4,78			
İyi	240	3,76	,55	2,07	4,90			
Pekiyi	190	3,92	,55	2,32	4,80			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Tablo 5’de öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarının karne notuna göre elde edilen farklılığın ( $F_{(4-1083)} = 55,524$ ;  $P < 0,01$ ) anlamlı olduğu görülmektedir.

**Tablo 6.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Dershaneye Gitme Durumlarına Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Evet	371	3,71	,58	1086	6,417	,000
Hayır	717	3,48	,55			

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin dershaneye gitme durumlarına göre; fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında farklılığın ( $t_{(1086)} = 6,417$ ;  $P < 0,01$ ) oldukça anlamlı olduğu gözlenmiştir.

**Tablo 7.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin En Çok Sevdikleri Derse Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	Sd	F	P
Dersleri Sevmiyor	190	3,33	,52	1,98	4,61	5-1082	31,120	,000
Fen Bilgisi	193	3,91	,47	2,56	4,90			
Matematik	214	3,69	,56	1,71	4,80			
Türkçe	362	3,42	,55	1,98	4,80			
Sosyal Bilgiler	55	3,58	,56	2,22	4,71			
İngilizce	74	3,57	,57	2,17	4,56			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Tablo 7 de görüldüğü gibi öğrencilerin en çok sevdikleri derse göre fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında farklılığın ( $F_{(5-1082)} = 31,120$ ;  $P < 0,01$ ) anlamlı olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 8.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin Gitmek İstedikleri Liseye Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	Sd	F	P
Gitmek İstemiyor	54	3,35	,47	2,46	4,49	9-1078	16,720	,000
Düz L	102	3,48	,50	2,46	4,56			
Anadolu L	126	3,53	,60	1,98	4,73			
Anadolu Öğret. L	321	3,73	,57	1,71	4,80			
Meslek L.	281	3,33	,48	1,98	4,61			
Fen L.	112	3,84	,60	2,17	4,90			
Polis Koleji	38	3,65	,51	2,51	4,71			
Askeri L	48	3,76	,47	2,51	4,80			
İmam-Hatip	5	2,57	,36	2,07	3,00			
Açık Öğretim L	1	3,44	,	3,44	3,44			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin gitmek istedikleri liseye göre fen bilgisi dersine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık ( $F_{(9-1078)} = 16,720$ ;  $P < 0,01$ ) olduğu görülmektedir.

Tablo 9’da öğrencilerin istedikleri mesleğe göre fen bilgisi dersine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık ( $F_{(12-1075)} = 4,027$ ;  $P < 0,01$ ) gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğunluğu öğretmen lisesine gitmek ve öğretmen olmak istemektedirler (Tablo 1).

#### 4. TARTIŞMA

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine karşı tutumlarında, kız ve erkek öğrenciler arasında fazla fark olmamasına karşın kız öğrencilerin, fen bilgisine karşı tutumlarının erkek öğrencilere oranla biraz daha olumlu olduğu (Tablo 2) düşünülmektedir. Altınok (2004) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde fen Bilgisi dersine yönelik tutumlarının başarı güdülerini etkilediğini ve fen bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumun erkeklerin başarı güdüsünü daha olumsuz etkilediğini belirtmiştir.



**Tablo 9.** Fen bilgisi Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Öğrencilerin İstedikleri Mesleğe Göre Dağılımı

Değişken	N	$\bar{X}$	S	Min.	Max.	Sd	F	P
Meslek istemiyor	47	3,43	,46	2,66	4,46	12-1075	4,027	,000
Doktor	70	3,75	,65	2,17	4,73			
Diş Hekimi	7	3,57	,53	3,00	4,54			
Eczacı	10	3,57	,52	2,56	4,10			
Mühendis	103	3,65	,60	2,05	4,90			
Mimar	7	3,84	,59	2,98	4,73			
Polis	97	3,48	,48	2,46	4,71			
Asker	85	3,67	,51	2,46	4,80			
Hemşire/Sağlık Memuru	62	3,38	,52	1,98	4,27			
Öğretmen	409	3,60	,58	1,71	4,80			
Avukat/Savcı/Hakim	31	3,72	,61	2,20	4,61			
Çiftçi	9	3,14	,45	2,54	4,12			
Diğer	151	3,40	,54	2,07	4,80			
Toplam	1088	3,56	,57	1,71	4,90			

Karaer'e (2003, 2005) göre lise fen bölümü öğrencilerin kimya dersine karşı tutumları olumlu olup, kız öğrencilerin dersine karşı sevgi ve ilgileri erkek öğrencilere oranla daha fazladır. Morgil ve Seçken'in (2002) kimya eğitiminde öğrenci tutumlarını etkileyen faktörlerin ölçülmesi ile ilgili çalışmalarında, kız öğrencilerin kimya derslerinde sınıf ortamlarını erkek öğrencilere göre daha pozitif algıladıklarını belirtmişlerdir. Özcan ve Turan'a (2004) göre sınıf öğretmenliği anabilim dalındaki kız öğrenciler genel kimya dersine karşı erkek öğrencilere oranla daha olumlu görüşlere sahiptirler.

Türkiye genelinde fen bilgisi dersi öğretim programı aynı olmasına karşılık iller arasında farklılık olabileceği gibi (Çakır ve ark., 2000) Amasya ili merkez ilçede bulunan okullar arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir (Tablo 3). Bu farklılığın nedenlerinden biri okullarda fen bilgisi dersinin farklı öğretmenler tarafından farklı öğretim yöntemleri kullanılarak verilmemesinden ve öğrencilerin bu derse karşı tutumlarının farklı olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Çünkü öğretmenin tutumu, öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu ya da olumsuz etkilediği bilinmektedir. Altınok'a (2004) göre öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumlarına ilişkin algılarının öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını ve başarı güdülerini etkilemektedir. Karaer'e (2005) göre lise fen bölümü öğrencilerinin kimya dersine karşı tutumları, okullara göre farklılığı anlamlı düzeydedir.

Kesercioğlu, Balım, Ceylan ve Moralı (2001) ilköğretim okulları yedinci sınıflarında fen konuları aynı olmasına rağmen okullar arasında farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir. Bilgin, Uzuntiryaki ve Geban (2002) yol gösterici ve temsilci gruplarda bulunan öğretmenlerin, öğrencilerinin kimya dersi başarılarının ve kimya dersine yönelik tutumlarının, otoriter ve kişisel model öğretim yaklaşımlarında bulunan öğretmenlerin öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ilköğretim okullarda öğrenim gördükleri şubelere göre tutumları arasında farklılığın bulunmaması (Tablo 4) onların okullara kayıtları sırasında idareciler tarafından şubelere rasgele yerleştirilmiş olmalarından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin fen bilgisi dersi karne notunun bu derse yönelik tutumunu anlamlı düzeyde etkilediği (Tablo 5); Tablo 1’de verilen en çok sevdikleri derslerin yüzde dağılımı (%17,9) ile uyumluluk gösterdiği görülmektedir. Karaer’e (2005) göre lise fen bölümü öğrencilerinin kimya dersine karşı tutumları ile kimya dersi karne notu arasında doğrusal ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Çakır ve arkadaşları’na (2000) göre duyuşsal davranışların fen başarısıyla güçlü bir ilişkisi vardır. Sünbül ve arkadaşları’na (2004) göre ilköğretim 2. kademe fen bilgisi dersine yönelik tutumlar, başarıyı anlamlı düzeyde etkilemektedir.

Dershaneye giden öğrenciler toplam öğrencilerin sadece üçte birini (% 34,1) oluşturduğu (Tablo 1) halde, öğrencilerin fen bilgisi dersine karşı tutumlarındaki farklılığın anlamlı olması (Tablo 6); dersanelerde öğrencilere fen bilgisi dersinin OKS sınavındaki öneminin iyi bir şekilde kavratılması, fen bilgisi konularının örneklerle açıklanarak konuların pekiştirilmesi ve dersanelerde öğretmenlerin öğrencilerle bire bir etkileşim halinde olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Yiğit ve Akdeniz’e (2001) göre lise fen grubu öğrencilerinin dershaneye yönelmeleri; dersane öğretmenlerinin kendilerini yetiştirmeleri, öğrencilerle bire bir ilgilenmeleri, verilen eğitimin ÖSS’ye yönelik olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılan ilköğretim 8. sınıf öğrencileri, en fazla Türkçe dersini severlerken (% 33,4), fen bilgisi dersini sevme üçüncü sırada (%17,9) gelmektedir (Tablo 1). Bu durumun pek çok nedeni olabileceği gibi bu konuda öğretmenin de önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Çünkü Amasya ili merkez ilçede Fen bilgisi dersine giren öğretmenlerin sadece %36,8’i Enstitü mezunu fen bilgisi öğretmeni, %63,2’si Fen-Edebiyat ve Eğitim fakültesi mezunu branş öğretmenidir (%13,9 fizik, %31,6 kimya, %17,7 biyoloji) ve fen bilgisi dersine girmektedir. Özellikle branş öğretmenlerinin fen bilgisi dersine girmesinin bu derse karşı ilgiyi dolayısıyla başarıyı düşürdüğünü

düşündürmektedir. Branş öğretmenleri, hizmet içi eğitimlerinde branşlarına yönelik öğrenim gördükleri için, fen bilgisi dersinde ne kadar özverili olurlarsa olsunlar, fazla verimli olamadıkları öğretmenlerle yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır. Nitekim Akpınar, Ünal ve Ergin (2005) farklı alanlardan mezun fen bilgisi dersine giren öğretmenlerin alanları dışındaki bilgilerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Çepni, Küçük ve Ayvacı (2003) ilköğretim birinci kademedeki fen bilgisi programının uygulaması üzerine yapmış oldukları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin bir çoğunun, fen bilgisi derslerini severek işlemedikleri, laboratuvar uygulamalarını gerçekleştirmede zorluk çektikleri ve özellikle bu dersleri alan öğretmenlerinin vermesinin daha uygun olacağına inandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum 1998 yılında fark edilerek YÖK/Dünya Bankası ve Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde üniversitelerimizde öğretmen yetiştirme eğitimi yeniden ele alınmış ve bu açığı kapatmak amacıyla ilköğretim ikinci kademesine hizmet verecek branşı fen bilgisi olan öğretmenler yetiştirmek üzere eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmıştır (Kaptan ve Korkmaz, 2001). Ancak günümüzde yeni programla branşı fen bilgisi öğretmeni olarak mezun olan öğretmenlerin sayısının artmasına karşılık atanmalarının az olmasından dolayı hâlâ fen bilgisi dersine branş öğretmenleri girmektedir. Çünkü Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan aynı öğrencilerin Türkçe dersini sevmeleri, Türkçe dersini branşı Türkçe olan öğretmenlerden aldıkları, yine benzer durum ikinci sırada sevdikleri dersin matematik olması da bu dersi branşı matematik olan öğretmenlerden almalarından kaynaklandığını düşündürmektedir. Buna karşılık sosyal bilgiler dersi, fen bilgisi dersinde olduğu gibi branşı tarih ya da coğrafya olan öğretmenlerin girmesinden dolayı aynı öğrencilerin bu derse karşı sevgi ve ilgilerinin oldukça az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi dersini seven öğrencilerin (% 17,9) sosyal bilgiler dersini seven öğrencilerinden (% 5,5) daha fazla olması, fen bilgisi konularının bir kısmının öğretmenin branşı olan konular içermesi ve bu konularda etkinlikleri öğrencilerin yapması ile daha iyi öğrenmiş olmalarından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu öğretmen lisesine gitmek ve öğretmen olmak istemektedirler (Tablo 1). Bunun için öncelikle OKS sınavını kazanmaları gerekmektedir. Öğrencilerin fen bilgisi dersine karşı tutumları ile gitmek istedikleri lise (Tablo 8) ve ideallerindeki meslek (Tablo 9) ile uyumluluk göstermesi onların bu sınavda başarılı olmaları için, fen puanlarının yüksek olması gerektiğinin bilincinde olduklarını düşündürmektedir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini diğer mesleklere göre daha fazla istemeleri; öğretmenlik mesleğinin eskiden olduğu gibi hâlâ günümüzde saygınlığını yitmediğini düşündürmektedir.

## 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Amasya ili merkez ilçedeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarında cinsiyete, okullara, fen bilgisi dersi karne notuna, en çok sevdikleri derse, dershaneye gitme durumlarına, gitmek istedikleri lise ve istedikleri mesleğe göre anlamlı farklılık olduğu görülürken, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullardaki şubelere göre farklılığın anlamlı bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin fen bilgisi dersine karşı tutumlarında öğretmenin rolünün son derece önemli olduğu, fen bilgisi dersine fen bilgisi mezunu öğretmenler yerine branş (fizik, kimya, biyoloji) öğretmenlerinin girdiği, özellikle öğretmenlerin branşı dışındaki derslerinin laboratuvar ortamı yerine kuramsal düzeyde kaldığı, bunun sonucunda da derse karşı sevgi ve ilginin azaldığı, fen bilgisi dersine branşı fen bilgisi olan öğretmenlerin girmesiyle başarının artacağı, OKS' de fen bilgisi dersinin öneminin büyük olduğu ve bu sınava karşı öğrencilerin bilinçli oldukları düşünülmektedir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını daha da geliştirmek için, öğrencilere fen bilgisi dersinin yaşamın bir parçası olduğunun aşılması, derslerin öğrenci merkezli bir eğitim ile işlenmesi, öğrencilerin konuları yaparak-yaşayarak öğrenmelerinin sağlanması, derslerin deney yapılsın veya yapılmasın laboratuvar ortamında işlenmesi, fen bilgisi dersine branşı fen bilgisi olan öğretmenlerin girmesinin sağlanması, eğitim fakültelerinde fen bilgisi öğretmen adaylarına fen bilimleri, Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına uygun şekilde verilmesi, okullarda fen bilgisi dersine giren öğretmenlere hizmet içi kursların düzenlenmesi ve bu kursların amacına uygun yapılması; en önemlisi, fen bilgisi öğretiminin fen bilgisi eğitimine dönüşümünün gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

## 6. KAYNAKLAR

- Altınok, H. (2004). Öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumlarına ilişkin öğrenci algıları ve öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutum ve güdüleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 1-8.
- Akpınar, E; Ünal, G., Ergin, Ö. (2005). Farklı alanlardan mezun fen bilgisi öğretmenlerin fen öğretimine yönelik tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 33: 168, s. 202-214.
- Bilgin, İ., Uzuntiryaki, E., Geban, Ö. (2002). Kimya öğretmenlerinin öğretim yaklaşımlarının lise 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin kimya dersi başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildirileri*, 16-18 Eylül 2002, ODTÜ. Ankara, s. 687-692.

- Can T. (2004). Etkili fen bilgisi öğretimi. <<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok/2004/bildiriler/Tuba.Can.doc>> (16 Şubat 2005).
- Çakır, Ö. S., Şahin, B., Şahin, T. (2000). Türkiye’de farklı coğrafi bölgede bulunan okullardaki öğrencilerin fen bilgisi dersinde bilişsel ve duyuşsal açıdan karşılaştırılmalı olarak incelenmesi. *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildirileri*, 6-8 Eylül 2000, H.Ü. Ankara, s. 201-205.
- Çepni, S., Küçük, M., Ayvacı, H. Ş. (2003). İlköğretim birinci kademedeki programın uygulaması üzerine bir çalışma, *GÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 23 (3): 131-145.
- Gürdal, A., Şahin, F., Macaroğlu, E. (1996). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için fen bilgisi tutum ölçeği. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi*, 5, 1-3. s. 9-11.
- Gürkan, T., Gökçe, E. (2000). İlköğretim öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları. *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildirileri*, 6-8 Eylül 2000, H.Ü. Ankara, s. 188-192.
- Gürses, A., Yalçın, M., Doğar, Ç. (2003). Fen sınıflarında öğretmenin yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 57, s. 5-9.
- Güzel, H. (2004). Fizik Derslerindeki Başarı ile Matematiğe Karşı Tutum Arasındaki İlişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8 (2) s. 74-78.
- Kaptan, F. (1999). *Fen bilgisi öğretimi*. İstanbul: MEB Öğretmen Kitaplar Dizisi.
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2001). *İlköğretimde Fen Bilgisi Öğretimi*. Ankara: T.C. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Karaer, H. (2003). Amasya ili merkez ilçede bulunan ortaöğretim öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *XVII. Ulusal Kimya Kongresi Bildiri Özetleri*, 8-11 Eylül 2003, İ.Ü. İstanbul, s. 494.
- Karaer, H. (2005). Lise fen bölümü öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Aralık (326), s. 23-30.
- Kesercioğlu, T., Balım, A.G., Ceylan, A., Moralı, S. (2000). İlköğretim okulları 7. sınıflarda uygulanmakta olan fen dersi konularının öğretiminde görülen okullar arası farklılıklar. *IV. Fen Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 6-8 Eylül 2000, H.Ü. Ankara, s. 125-130.
- Mongan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş*. (Çev: H. Arıcı, O. Aydın ve diğerleri) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü yayınları.
- Morgil, İ., Seçken, N. (2002). Kimya eğitiminde öğrenci tutumlarını etkileyen faktörlerin ölçülmesi. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 16-18 Eylül 2002, ODTÜ., Ankara, s. 171-176.
- Özan, M. B., Turan, M. (2002). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin genel kimya dersine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 16-18 Eylül 2002, ODTÜ. Ankara, s. 180-186.

- 
- Özçelik, D. A. (1992). *Eğitim programları ve öğretim*. Ankara: ÖSYM yayınları.
- Ross, K., Lakin, L., Callaghan, P. (2002). *Teaching secondary science*. London: David Fulton Publishers.
- Sünbül, A. M., Afyon, A., Yağız, D., Aslan, O. (2004). İlköğretim 2. kademe fen bilgisi derslerinde akademik başarıyı yordamada öğrencilerin öğrenme strateji, stil ve tutumlarının etkisi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri* 15-18 Ekim 2003, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Antalya, s.1573-1588.
- Topsakal, S. (1999). *Fen Öğretimi*. Bursa : Alfa /Aktüel Kitapevleri.
- Yiğit, N., Akdeniz, A. R. (2001). Lise fen grubu öğrencilerinin dersanelere yönelme nedenleri. *Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*, 7-8 Eylül 2001, MÜ. İstanbul, s. 515-521.

\* \* \* \*